

درس ششم - سنت های خداوند در زندگی

سنت های الهی

دانستیم که براساس تقدیر الهی، جهان خلقت قانونمند است و پدیده های آن در دایره قوانین خاصی مسیر تکاملی خود را می پیمایند. این قانونمندی اختصاص به پدیده های طبیعی ندارد و زندگی فردی و اجتماعی انسان ها را هم دربرمی گیرد. قرآن کریم از این قوانین با عنوان سنت های الهی یاد کرده و مردم را به شناخت آنها، به خصوص سنت های مربوط به زندگی انسان دعوت نموده است.

تفاوت قوانین جهان و زندگی انسانها

شناخت قوانین جهان خلقت از طریق علومی مانند فیزیک، شیمی و زیست شناسی سبب آشنایی ما با نشانه های الهی و نیز بهره گرفتن از طبیعت می شود.

اما شناخت قوانین حاکم بر زندگی انسان ها، موجب نگرش صحیح ما نسبت به تلخی ها و شیرینی ها، شکست ها و موفقیت ها، بیماری و سلامت و به طور کلی همه حوادث زندگی می شود و دیدگاه ما را نسبت به وقایع و حوادث جهان از دیگران ممتاز می سازد و بالاخره این شناخت در روابط ما با خدا، با خود، با خلقت و با دیگران تأثیر بسزایی دارد.

سنت های الهی

ابتلاء

امداد
عام الهی

امداد
خاص
الهی
(توفیق)

سبقت
رحمت بر
غضب

املاء و
استدراج

تأثیر
اعمال در
زندگی

ابتلاء

✓ ابتلاء در لغت به معنای امتحان است.

✓ و در اصطلاح دینی به معنای قرار دادن فرد در شرایط و موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده مشخص سازد.

تفاوت امتحان الهی و بشری

البته میان امتحان الهی و امتحان بشری تفاوت وجود دارد و آن این است که در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی خبر هستیم و می‌کوشیم تا از طریق امتحان کردن آنها به آگاهی لازم برسیم (در حقیقت شناخت ناشناخته هاست) امتحان خداوند علیم برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

سنت ابتلاء عام‌ترین و فراگیرترین قانون خداوند است که ثابت و همیشگی است و شامل همه انسان‌ها در همه دوران‌ها می‌شود. به عبارت دیگر، زندگی هر انسانی، چه مؤمن و چه کافر، چه فقیر و چه غنی، صحنه انواع امتحان‌ها و آزمایش‌هاست. هویت و شخصیت انسان‌ها با این ابتلائات ساخته می‌شود و شناخته می‌گردد.

«كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً وَ اَلَيْنَا تُرْجَعُونَ» (انبیاء ۳۵)

(هرکسی طعم مرگ را می‌چشد؛ و قطعاً ما شما را با شر و خیر می‌آزماییم و به سوی ما بازگردانده می‌شوید.)

مفاهیم: اشاره به سنت ابتلاء و امتحان الهی / هر انسانی با مرگ روبرو می‌شود و گریزی نیست / تمام حوادث شیرین یا تلخ امتحان بشر بحساب می‌آید / نوع مواجهه انسان با امتحان شکست یا پیروزی را نمایان می‌سازد / بیانگر چگونگی آزمایش و عام بودن آن است / آزمایش انسانها توحید در ربوبیت / کلید واژه نبلوکم+فتنه.

رابطه موفقیت و آزمونهای زندگی

موفقیت در هر مرحله‌ای از امتحان الهی یا ابتلاء سبب ورود فرد به مرحله‌ای برتر می‌شود و او را با امتحان‌های جدیدتر روبه رو می‌کند. درست مانند دانش‌آموزی که با موفقیت در هر امتحانی وارد مرحله‌ای بالاتر از امتحانات می‌گردد تا به موفقیت نهایی برسد؛ بطور مثال، اگر انسان ایمان به خداوند و بندگی او را اعلام کند، بنا به سنت ابتلاء، وارد امتحان‌ها و آزمایش‌های خاص آن می‌شود و به میزانی که در آزمون‌های اولیه سربلند بیرون آید، قدم در آزمون‌های بعد می‌گذارد و برای کسب کمالات برتر آماده می‌شود.

امام صادق (ع) درباره رابطه مراتب ایمان و مراتب امتحان می‌فرماید:

«أَنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَاءِهِ»

(به راستی که مؤمن به منزله کفه ترازوست هر اندازه ایمانش افزوده شود، امتحانش نیز افزوده می‌شود.)

مفاهیم: بیانگر رابطه میان مراتب ایمان و مراتب امتحان (رابطه مستقیم) / علت: سربلندی مومن در آزمونهای اولیه - معلول: قدم در آزمونهای بعدی و کسب کمالات برتر / ایمان به خداوند شرط ورود به آزمونهای الهی (امتحان - ابتلاء) / ارتباط با آیه (أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ) / بیانگر آزمایش خواص (اهل ایمان) / آزمایش بیانگر توحید در ربوبیت / توحید عملی.

«أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ»

(آیا مردم گمان کردند رها می‌شوند همین که بگویند ایمان آوردیم؛ و آزمایش نمی‌شوند؟) (عنکبوت ۲)

مفاهیم: اشاره به سنت ابتلاء و امتحان الهی / مورد آزمایش قرار گرفتن اهل ایمان / هویت و شخصیت انسانها در هنگام ادعای ایمان با آزمایش ساخته می‌شود و راه گریزی نیست / در هنگام آزمایش عمل درست، رشد و کمال